

รู้จัก สัตว์น้ำเอเลียนสปีชีส์

เอเลียนสปีชีส์ คือ สิ่งมีชีวิตที่ถูกนำเข้าาในถิ่นใหม่และสามารถแพร่พันธุ์จนกลายเป็น "ชนิดพันธุ์เด่น" ในระบบนิเวศนั้น ส่วนใหญ่มักสร้างปัญหามากกว่าประโยชน์ โดยเข้าไปแย่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตดั้งเดิม บางชนิดยังเป็นพาหะนำโรคสู่สัตว์และมนุษย์อีกด้วย โดยในประเทศไทยมีการนำเข้าเอเลียนสปีชีส์เข้ามาจำนวนมากมาย ทั้งเข้ามาแบบถูกกฎหมายและการลักลอบนำเข้ามา ซึ่ง "กรมประมง" กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กล่าวถึงสัตว์น้ำกลุ่มหนึ่งที่เรียกว่า "ALIEN AQUATIC SPECIES" หรือสัตว์น้ำต่างถิ่นในประเทศไทย โดยแบ่งได้ตามบทบาทที่มีต่อระบบ นิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 ประเภท ประเภทที่ไม่รุกราน (NONINVASIVE) เป็นพันธุ์ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตอื่นๆ หรือระบบนิเวศโดยตรง หรือชัดเจนนัก เพราะใช้ชีวิตแบบไม่แข่งขันหรือขัดต่อการดำรงชีพของสัตว์ชนิดอื่นหรือสมดุลของระบบนิเวศ มักเป็นชนิดพันธุ์ที่พบน้อยหรือไม่แพร่พันธุ์ในธรรมชาติ อย่างไรก็ตามสภาพของนิเวศที่เปลี่ยนไปอาจมีผลให้ชนิดพันธุ์ดังกล่าวเจริญแทนที่ และขัดขวางการฟื้นตัวของสมดุลนิเวศ สัตว์น้ำในประเภทนี้ เช่น ปลานิล ปลาไน และปลาจีน รวมถึงปลาเศรษฐกิจต่างๆ ที่ถูกปล่อยลงแหล่งน้ำทั่วไป และประเภทที่รุกราน (INVASIVE ALIEN SPECIES, IAS) เป็นประเภทที่แพร่พันธุ์ได้เร็วและมีความสามารถในการปรับตัวแข่งขันแทนที่ชนิดพันธุ์พื้นเมืองได้ดี ก่อให้เกิดปัญหาต่อระบบนิเวศเกิดความสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้นเหตุของการสูญพันธุ์ของสัตว์น้ำพื้นเมือง และส่งผลกระทบต่ออุปทานเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร ตัวอย่างเช่น ปลาชุกเกอร์ หรือ ปลาเกะเกราะ หรือ ปลาเทศบาล ปลาหมอหางดำ ปลาดุกแอฟริกัน เต้าแก้มแดง (เต้าญี่ปุ่น) ตะพาบไต้หวัน เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย สัตว์น้ำที่ถือเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน ลำดับต้นๆ ต้องมีการจัดการอย่างเร่งด่วน ส่งผลกระทบต่อชนิดพันธุ์ดั้งเดิมและระบบนิเวศในประเทศไทยอย่างรุนแรง ได้แก่

หอยเชอรี่ POMACEA CANALICULATA

ถิ่นกำเนิด : อาร์เจนตินา และอุรุกวัยการเข้าสู่ประเทศไทย : ตลาดซื้อ-ขายสัตว์เลี้ยงและผู้ประกอบการฟาร์มเพาะเลี้ยง
สัตว์น้ำการหลุดรอด : หลุดรอดจากการเลี้ยงโดยไม่ตั้งใจ
พื้นที่พบการแพร่ระบาด : พบได้ทั่วทุกภาคของประเทศไทย
ทั้งในพื้นที่แหล่งน้ำธรรมชาติทั่วไปและในพื้นที่อนุรักษ์
สถานการณ์ปัจจุบัน : มีแผนการจัดการการแพร่กระจายภายในประเทศแล้ว การแพร่ระบาดมีแนวโน้มคงที่

หอยเชอรี่ยักษ์ POMACEA MACULATA

ถิ่นกำเนิด : อาร์เจนตินา อุรุกวัย ถึงบราซิลการเข้าสู่ประเทศไทย : ตลาดซื้อ-ขายสัตว์เลี้ยงและผู้ประกอบการฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำการหลุดรอด : หลุดรอดจากการเลี้ยงโดยไม่ตั้งใจ
พื้นที่พบการแพร่ระบาด : พบได้ทั่วทุกภาคของประเทศไทย
ทั้งในพื้นที่แหล่งน้ำธรรมชาติทั่วไปและในพื้นที่อนุรักษ์
สถานการณ์ปัจจุบัน : มีแผนการจัดการการแพร่กระจายภายในประเทศแล้ว การแพร่ระบาดมีแนวโน้มคงที่

เต่าแก้วแดง หรือ เต่าญี่ปุ่น TRACHEMYS SCRIPTA ELEGANS
 ดินกำเนิด : กวีปอเมริกาเหนือ ประเทศสหรัฐอเมริกาการเข้าสู่
 ประเทศไทย : ตลาดซื้อ-ขายสัตว์เลี้ยงสวยงาม
 การหลุดรอด : หลุดรอดจากการเลี้ยง การปล่อยลงแหล่งน้ำ
 พื้นที่พบการแพร่ระบาด : พบในแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วไป ในพื้นที่
 อนุรักษ์และเขตอุทยาน
 สถานการณ์ปัจจุบัน : ยังไม่มีแผนการจัดการการแพร่กระจาย
 การแพร่ระบาดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
 ผลกระทบของสัตว์น้ำต่างถิ่นที่นำเข้ามาต่อความหลากหลายทาง
 ชีวภาพ ได้แก่

- เป็นผู้ล่าปลาพื้นเมืองเดิม มักเป็นปลากินเนื้อขนาดใหญ่ มีผลต่อประชากรและองค์ประกอบชนิดเดิมของแหล่งน้ำ ทำให้จำนวนชนิดเปลี่ยนแปลงและก่อผลเสียต่อสมดุลนิเวศได้ในภายหลัง เช่น ปลาอุกรัสเซีย
- เป็นตัวแก่งแย่ง คือเป็นผู้แย่งถิ่นอาศัย อาหารหรือที่วางไข่ของปลาพื้นเมืองเดิม ทำให้บางชนิดที่อ่อนไหวสูญพันธุ์ไปจากแหล่งน้ำได้ เช่น ปลาบิล
- นำโรคหรือปรสิต สัตว์น้ำหลายชนิดเป็นรังโรคหรือปรสิตเดิมที่มันมีความทนทานอยู่แล้ว แต่สัตว์น้ำพื้นเมืองไม่มีภูมิคุ้มกันดังกล่าว เมื่อเข้ามาอยู่ในแหล่งน้ำก็อาจแพร่โรคระบาดได้ โดยเฉพาะในฤดูหนาว เช่น ปลาจีน เป็นพาหะนำโรคหนองสมองและราป่วยง่าย สัตว์น้ำบางชนิดอาจนำพยาธิมาสู่มนุษย์ได้ เช่น หอยเชอรี่
- รบกวนหรือทำลายสภาพนิเวศ สัตว์น้ำบางชนิดที่เป็นผู้ล่าหรือกินพืช มีผลต่อองค์ประกอบชนิดสัตว์น้ำและพืชในถิ่นอาศัยเดิมที่เคยมีสมดุลอยู่ แต่เมื่อถูกปล่อยลงไปก็ไปทำลายสมดุลและเกิดผลกระทบต่อเนื่องในระยะยาว เช่น หอยเชอรี่ มีผลกระทบต่อการสังเคราะห์แสงที่มีต้น, ใบอ่อน จะกัดกินทำลายจนหมดและเกิดการเปลี่ยนแปลงสังเคราะห์ในแหล่งน้ำทำให้ความหลากหลายชนิดของสัตว์น้ำลดลงในเวลาต่อมา
- ทำให้พันธุ์กรรมเสื่อม สัตว์น้ำต่างถิ่นบางชนิดมีลักษณะทางพันธุกรรมที่ใกล้เคียงกับชนิดพื้นเมืองอาจมีการผสมพันธุ์ทำให้เกิดลูกผสมหรือทำให้ลูกที่เกิดมามีอัตราการรอดต่ำลงหรือเป็นหมันในรุ่นต่อไปได้

ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องมีการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชน ในเรื่องผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการนำสัตว์น้ำเอเลี่ยนสปีชีส์ปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ และมีมาตรการที่ป้องกันการลักลอบนำเข้าหรือจะเป็นการขออนุญาตนำเข้าที่เข้มงวด และกำหนดโทษที่รุนแรงสำหรับผู้ลักลอบนำเข้าหรือผู้ขออนุญาตนำเข้าที่ปล่อยให้มีการหลุดรอดสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ อีกทั้งควรมีการวางแผนป้องกันที่ชัดเจน โดยเฉพาะแผนรับมือกรณีมีการระบาดลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ แต่สิ่งสำคัญเหนืออื่นใด คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักให้กับประชาชน

อ้างอิง :

กรมประมง, สำนักงานประมงจังหวัดนนทบุรี, สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, สำนักข่าวอินโฟเควสท์ (30 พฤษภาคม 2567), NATIONAL GEOGRAPHIC ฉบับภาษาไทย (12 กรกฎาคม 2567), ฐานเศรษฐกิจ (11 กรกฎาคม 2567), กรุงเทพธุรกิจ (4 กันยายน 2565)

จัดทำโดย : ณัฐวิมล นวลกุล

คำถามที่ 1 แบบเลือกตอบ (อย่างน้อย 1 คำถาม)

คำถาม ข้อใด ไม่ใช่ ผลกระทบจากเอเลี่ยนสปีชีส์ ?

1. แย่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์ในป่า
2. เป็นพาหะนำโรคสู่สัตว์และมนุษย์
3. เกิดความสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ
4. รบกวนหรือทำลายสภาพนิเวศ

เฉลย/แนวคำตอบ คำตอบที่ : 1 แย่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์ในป่า

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: แบบเลือกตอบ

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท 1.1, ม. 1/2: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ 2 แบบเลือกตอบเชิงซ้อน (อย่างน้อย 1 คำถาม)

คำถาม จากบทความเรื่อง เอเลี่ยนสปีชีส์ ข้อความใดเป็นข้อเท็จจริง จงเลือกข้อความที่เป็นข้อเท็จจริงแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบ

ข้อ	คำถาม	คำตอบ
1.	เอเลี่ยนสปีชีส์หลุดรอดจากการเลี้ยงแบบตั้งใจ	
2.	ปลาซีกเกอร์จัดอยู่ในประเภทที่รุกราน	
3.	ปลานิล เป็นพันธุ์ที่มีผลกระทบสิ่งมีชีวิตหรือระบบนิเวศโดยตรง	

เฉลย/แนวคำตอบ คำตอบที่ : 2. ✓

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: แบบเลือกตอบเชิงซ้อน

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท 1.1, ม. 1/2: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ 3 แบบเติมคำตอบแบบปิด (อย่างน้อย 1 คำถาม)

เลือกชนิดของสัตว์ในลงไปเติมในกรอบคำตอบให้ถูกต้อง

ปลาชุกเกอร์ ปลานิล เต่าแก้วแดง หอยเชอร์รี่ ปลาจีน ปลาไน ปลาคูก
ปลาหมอหางดำ ตะพาบไต้หวัน

ประเภทที่ไม่รู้กราน	ประเภทที่รู้กราน

เฉลย/แนวคำตอบ คำตอบที่ : ประเภทที่รู้กราน ปลากชุกเกอร์ เต่าแก้วแดง หอย

เชอร์รี่ ปลาคูก ปลาหมอหางดำ ตะพาบไต้หวัน

ประเภทที่ไม่รู้กราน ปลานิล ปลาจีน ปลาไน

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: เติมคำตอบ

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท 1.1, ม. 1/2: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ 4 แบบเติมคำตอบแบบเปิด (อย่างน้อย 1 คำถาม)

คำถาม เพราะเหตุใด หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงต้องสร้างความเข้าใจให้กับประชาชน ในเรื่องผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการนำสัตว์เอเลี่ยนสปีชีส์ปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ

คำตอบ.....

เฉลย/แนวคำตอบ คำตอบที่ : เพราะ สัตว์สปีชีส์เป็นสัตว์น้ำต่างถิ่นที่นำเข้ามาต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น

- เป็นผู้ล่าพื้นเมืองเดิม มักเป็นปลากินเนื้อขนาดใหญ่
- เป็นตัวแก่งแย่ง หรือเป็นตัวแย่งที่อยู่อาศัย
- นำโรคหรือปรสิต เมื่อเข้ามาอยู่ในแหล่งน้ำก็อาจแพร่โรคระบาดได้
- รบกวนหรือทำลายสภาพนิเวศ

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: เติมคำตอบตอบเชิงซ้อน

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท 1.1, ม. 1/2: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ 5 แบบเติมคำตอบแบบอิสระ (อย่างน้อย 1 คำถาม)

คำถาม นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ กับการปล่อยสัตว์สปีชีส์ลงสู่แหล่งน้ำ
ธรรมชาติ (จงอธิบายด้วยคำพูดของตนเอง)

คำตอบ.....

เฉลย/แนวคำตอบ คำตอบที่ : ไม่ เพราะสัตว์สปีชีส์จำทำลายระบบนิเวศเดิมของเรา
และจะทำให้สัตว์ที่มีอยู่ดั้งเดิมของเราสูญพันธุ์ไป

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: เติมคำตอบ

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท 1.1, ม. 1/2: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน